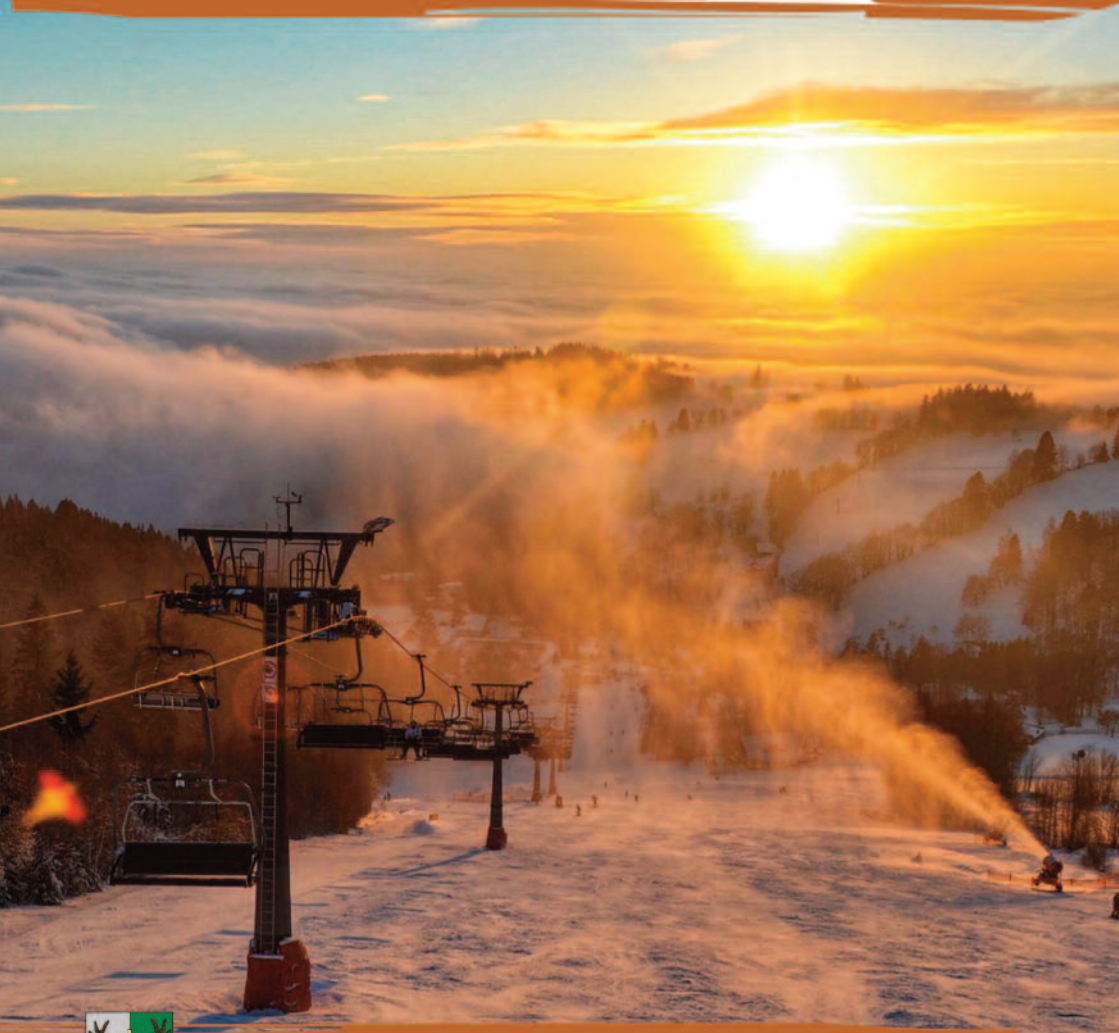
posel zpod Žalého

1
2022
ročník
XXXII
CENA 10 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO • PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

obsah

z obce

Slovo starosty 3
Odpady 4
Efektivní svoz odpadů bude přínosem pro celý region 6
Betlémské tvoření 6
Společenská kronika 7

spolky

Z hradního deníku paní Ruprechty 8

z regionu

Autoklub Krakonoš vyhlíží sezonu 2022 11
Hasiči radí občanům – Bezpečný pohyb v okolí budov v případě možného pádu sněhu a rampouchů ze střech 12
Policie ČR – Podvodníci útočí na seniory i v Libereckém kraji a dosahují milionových zisků 13
Destinační společnost Krkonoše pracuje i pro vás 14
V hlavní roli Krkonoše 16

historie

Vosumnáct merklouskejch cherubínu 18
Jak vychovávat děti 22
Z minulosti země české 24
Země koruny české 27
Úryvky z kroniky Jilemnicka 28

pohádka

Pohádka o Pohádce 31

geologie

Co všechno lze ve zpracovaných kamenech nalézt 34

Příspěvky do druhého čísla Posla zpod Žalého zasílejte do 27. března 2022 na adresu podatelna@obecbenecko. cz

Fotografie na obálce Dominik Brožek

posel zpod Žalého

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno ObSP Pardubice č. j. P/1–8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 15. 2. 2022. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Slovo starosty

Vážení čtenáři Posla,
zima se přehoupla do svojí druhé poloviny a tak jsou již v plném proudu přípravy na stavební akce v obci, které nás čekají v letošním roce. Rozpočet obce pro letošní rok nebývale narostl. Je to dáno právě velkým rozsahem dotací, které se mi podařilo pro obec zajistit. O tom, jaké máme připravené záměry pro letošní rok jsem se již několikrát na stránkách Posla zmiňoval. Ale občas se na mě mnozí z vás obracejí s dotazy, proč plánujeme dělat to či ono a ne zrovna něco jiného. Tak vám trochu přiblížím, proč se právě ty které akce budou dělat.
Prvotní rozhodnutí je vždy na zastupitelstvu obce, které záměry upřednostnit, co je pro občany důležitější a co naopak může počkat. Pochopitelně se vždy přihlíží k „hlasu lidu", to znamená že jednotliví zastupitelé, které jste si zvolili, vnímají požadavky vás občanů a prezentují je při jednáních v zastupitelstvu. Na základě toho jsou většinově přijata rozhodnutí a je potom na mně jako starostovi, abych zajistil projekty na jednotlivé schválené akce a taky na ně sehnal peníze.
Nyní již k jednotlivým projektům. Na prvním místě jsou cesty. Tady myslím není třeba obhajovat proč zrovna cesty, spíš pořadí, v jakém se opravy provádějí. Je to podle jejich stavu, frekvence používání, zajištění přístupu k nemovitostem, zejména těm trvale obydleným. Pokud se v místě obnovují podzemní sítě, tak tam je celkem logické, že když se rozkope cesta, musí se pak udělat nový povrch. To byl případ Dolních Štěpanic a teď aktuálně i Mrklova. Letos chceme také udělat nový asfaltový povrch na cestě z Pod hradu Zdůlnou. Tato cesta je každoročně opravována, vždy to ale rozhrabou auta a vezme voda. Máme slíbenou dotaci a probíhá výběr dodavatele. Na cesty v Horních Štěpanicích je taky dotace, na část dodavatel již je, na zbytek je vypsáno výběrové řízení. Další jsou veřejné WC na Benecku. Již jsem slyšel hlasy proč, když to takhle stačí. Nestačí. Je to tam takhle 30 let a dnešní standardy jsou už někde dál. A veřejné WC, to je vždycky jedna z vizitek místa, kam přijedete. Pak máme rekonstrukci Sokolky v D. Štěpanicích. Je to za hodně peněz, velká dotace. Ale mám trochu obavy z následného provozu. Pro dětské hřiště v D. Štěpanicích panovalo ze strany štěpanických matek taky zpočátku velké nadšení, tak jsem sehnal peníze a hřiště se udělalo. Nadšení však záhy opadlo a nyní je koutek tak trochu bezprizorní. Tak i s tou Sokolkou mám obavy, aby si obec na sebe neupletla bič. Sokol Dolní Štěpanice, kdysi nejaktivnější místní spolek, je nyní v podstatě mrtvý. A kdo se bude o hřiště starat? Hasiči toho mají dost, tak to bude asi zase na obci, resp. Středisku služeb. A občas si tam možná půjde někdo pinknout s míčem. No rád bych se mýlil, třeba to své využití najde a třeba i ten Sokol D. Š. vstane z mrtvých a Sokolku si vezme za své. Co na to vedení Sokola? Dále nás letos čeká zateplení fasády a střechy na obecních dílnách včetně výměny oken a vytápění. To je celkem logické, přinese to úspory, dílny jsou dost vytížené, prostory si pronajímají i různé firmy k opravám techniky a má zde zázemí Středisko služeb. Další dotovanou akcí která se má letos dělat, je oprava hřbitovních zdí. Každý kdo do H. Štěpanic občas zavítá, tak vidí, že je to potřeba. Poslední velkou opravu ve spodní části dělala před mnoha lety firma Horstav. Odvedli pěknou práci, jako ostatně všechno co jsme si u nich kdy objednali. Ale ostatní části zdí je potřeba opravit, aby se nakonec nerozsypaly.

No a nakonec poslední velká akce, která nás letos čeká, to je Dům s pečovatelskou službou v Mrklově. Budou se tady měnit okna, zateplovat fasáda a půda, rekonstruovat kotelna včetně výměny kotlů. Bude to stát dost peněz, dotace je taky, ale na tyhle akce nejsou dotace tak velké jako třeba na cesty. Lidem v pečováku to sníží náklady na bydlení, ale obci se ty náklady stejně nikdy v nájmech nevrátí. Já jsem se nikdy netajil názorem, že Dům s pečovatelskou službou v Mrklově není příliš šťastná volba. Není to proto, že to obec stálo, stojí a bude vždy stát dost peněz. Ostatně každá obec by měla něco dělat v té sociální oblasti, takže tady si můžeme říct, že tímto si tu charitu plníme. Problém je spíš ve ztížené dostupnosti různých služeb jako lékař, obchody, třeba i nějaké zájmové kroužky pro seniory. Asi proto až na pár vyjímek nebyl v minulosti dům plně obsazen. A pokud ano, většinou převažovali přespolní, těch místních tu byla menšina. A když jsme požádali obce, kterým jsme vyřešili bydlení pro jejich seniorní občany o nějaký příspěvek, tak nám ani neodpověděli. Ten menší zájem byl částečně dán vnitřními dispozicemi domu, společné koupelny u některých bytů, to už dnes nikoho nepřiláká. Tak jsme to nechali předělat, dnes už má každý byt svoji koupelnu a WC.
Mimo výše uvedeného se bude letos dokončovat vodovod v Mrklově a společně s VHS Turnov a Severočeskými vodovody zahajujeme přípravu rekonstrukce původní čistírny odpadních vod pod hotelem Sůva. Vzhledem k tomu, že řada objektů, které dosud na kanalizaci napojeny nejsou, mají zájem o připojení a k tomu nějaký ten nový domek, stávající provozovaná ČOV by už kapacitně nestačila.
Takže to je takové malé vysvětlení, co a proč se bude letos v obci dělat. Věřím, že se vše podaří zdárně dokončit a přispěje to ke kvalitě života lidí v naší obci.

Ing. Jaroslav Mejsnar, starosta

ODPADY

Vážení občané, protože nás v tomto roce, respektive v jeho první polovině, čekají změny, tak ještě píši malé upřesnění. Začátkem dubna začíná v celé naší obci svážet odpady firma EKO Jilemnicko, s. r. o. Takže poslední vývoz popelnic od firmy SKS Jablonec bude ve středu 30. března. Další vývoz popelnic už zajistí EKO Jilemnicko a ten se uskuteční ve středu 6. dubna a dále vždy každou sudou středu. Takže po 6. dubnu je další termín 20. dubna, 4. května atd.
Jak jsem již psal minule, nová firma si popelnice očipuje, ale pouze plastové. Ten, kdo má popelnici plechovou, by si měl zakoupit plastovou 120 litrovou. Toto nařízení je z důvodu ochrany svozových aut. Prý, ať radši shoří popelnice za pár set korun, než auto za několik milionů. Výměna plechových popelnic za plastové by se měla uskutečnit do 30. června tohoto roku.
Ostatní odpady – plast, sklo, papír, nápojový karton, ošacení – systém jejich likvidace zůstává stejný. Buď zakoupením pytle na tříděný odpad, nebo odvozem do Dolních Štěpanic na odpadní dvůr. Na sklo máme ve všech částech obce zvony.

Zdeněk Jebavý, místostarosta

KALENDÁŘ SVOZU ODPADŮ V OBCI BENECKO NA ROK 2022

	LEDEN					
Po		3	10	17	24	31
Út		4	11	18	25	
St		5	12	19	26	
Čt		6	13	20	27	
Pá		7	14	21	28	
So	**1**	8	15	22	29	
Ne	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**	

	ÚNOR				
	7	14	21	28	
1	8	15	22		
2	9	16	23		
3	10	17	24		
4	11	18	25		
5	12	19	26		
6	**13**	**20**	**27**		

	BŘEZEN				
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	24	31	
4	11	18	25		
5	12	19	26		
6	**13**	**20**	**27**		

	DUBEN				
	4	11	**18**	25	
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	**15**	22	29	
2	9	16	23	30	
3	**10**	**17**	**24**		

	KVĚTEN					
	2	9	16	23	30	
	3	10	17	24	31	
	4	11	18	25		
	5	12	19	26		
	6	13	20	27		
	7	14	21	28		
1	**8**	**15**	**22**	**29**		

	ČERVEN				
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	24		
4	11	18	25		
5	**12**	**19**	**26**		

	ČERVENEC				
	4	11	18	25	
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	**10**	**17**	**24**	**31**	

	SRPEN					
	1	8	15	22	29	
	2	9	16	23	30	
	3	10	17	24	31	
	4	11	18	25		
	5	12	19	26		
	6	13	20	27		
	7	**14**	**21**	**28**		

	ZÁŘÍ				
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	**28**	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	24		
4	**11**	**18**	**25**		

	ŘÍJEN					
	3	10	17	24	31	
	4	11	18	25		
	5	12	19	26		
	6	13	20	27		
	7	14	21	**28**		
1	8	15	22	29		
2	**9**	**16**	**23**	**30**		

	LISTOPAD					
	7	14	21	28		
1	8	15	22	29		
2	9	16	23	30		
3	10	**17**	24			
4	11	18	25			
5	12	19	26			
6	**13**	**20**	**27**			

	PROSINEC				
	5	12	19	**26**	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	
2	9	16	23	30	
3	10	17	**24**	31	
4	**11**	**18**	**25**		

U P O Z O R N Ě N Í

Popelnice na odpad musí být uzavřené, na popelnicích a v prostoru okolo popelnic nesmí být odkládány neoznačené pytle.
Zákaz odkládání neoznačených pytlů v celé Obci Benecko!

Efektivní svoz odpadů bude přínosem pro celý mikroregion

Dlouholetý záměr na zlepšení svozu odpadů se blíží ke svému naplnění. Jilemnicko – svazek obcí, jehož součástí je jednadvacet obcí, zahájí nový systém nakládání s odpady. Od dubna2022 budou silnice brázdit svozové automobily s logem společnosti EKO Jilemnicko. Starostové zapojených obcí očekávají lepší komunikaci s novou společností, ale zejména oceňují systematický přehled o množství sváženého odpadu.

„Zahájení svozu plánujeme od 1. dubna roku 2022. Svážet budeme komunální, tříděný, velkoobjemový i nebezpečný odpad. V současné době systém připravujeme. Celkem budou svoz zajišťovat nové automobily, které ponesou loga naší společnosti. Ta se objeví i na všech nádobách na odpad. Nádoby postupně přeznačíme a očipujeme," říká Radka Paulů, jednatelka EKO Jilemnicko. Čipy pro zlepšení evidence vyváženého odpadu nelze umístit na kovové nádoby.

Nová pravidla bude mít také vyvážení tříděného odpadu v pytlích. Od ledna budou distribuovány nové pytle na tříděný a komunální odpad s logem Eko Jilemnicko. Pokud budou mít občané po 1. dubnu doma staré pytle, nemusí je vyhazovat. Po přechodnou dobu budou sváženy oba druhy obalů.

Odpad bude na základě vysoutěžené nabídky svážen na skládku komunálního odpadu. Tříděné komodity přímo ke konkrétním koncovým zpracovatelům, nebo budou překládány ve vlastním areálu firmy EKO Jilemnicko (např. sklo, kovy, textil). „Je důležité říci, že naše společnost je smluvním partnerem obcí a neřeší přímo poplatky za svoz odpadu a jednotlivé změny v intervalech svozů. Tato rozhodnutí jsou pouze v kompetenci obcí. Naší snahou bude maximálně vyhovět jejich požadavkům," dodává Radka Paulů.

S blížícím se začátkem změny společnosti určené ke svozu odpadů vznikají i nové webové stránky, na kterých budou postupně přibývat informace pro obyvatele regionu a budou zde k dispozici i kontakty pro případné dotazy. Webová stránka je www.ekojilemnicko.cz

Betlémské tvoření

Před vánočními svátky vypsalo kulturní středisko v Jelenie Goře soutěž pro české a polské MŠ o nejhezčí betlém vyrobený dětmi. Děti a paní učitelky z benecké školky se rozhodly, že se soutěže zúčastní.

Podařilo se nám vyrobit dva krásné betlémy a za pomoci kulturního střediska Jilm v Jilemnici byly oba betlémy zaslány do Polska, do Jelenie Gory. Tam byly všechny zaslané výrobky vystaveny

a ohodnoceny porotou. Jaké bylo naše překvapení, když nám přišlo oznámení, že ze všech zaslaných betlémů, ty naše obsadily 2. (!) místo.
Děti obdržely diplom a sladké ceny a všichni jsme měli radost, že betlémy z malé školky v Krkonoších se za hranicemi neztratily a líbily se. Výstava v Jelenie Goře trvala až do 2. února, tedy do Hromnic.

Lenka Horká

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v listopadu 2021

Emilie Trýznová, Dolní Štěpanice	92 let
Ludmila Kolačná, Rychlov	86 let
Antonín Sůva, Benecko	85 let
Helena Šírová, Rychlov	85 let
Věra Faistaverová, Dolní Štěpanice	82 let
Jaruška Nýdrlová, Rychlov	78 let
Jiří Jerie, Mrklov	78 let
Alena Krausová, Benecko	77 let
Stanislav Mencl, Mrklov	76 let
Eva Zuzánková, Dolní Štěpanice	70 let

Jubilea v prosinci 2021

Marie Jindříšková, Dolní Štěpanice	90 let
Eva Pochopová, Dolní Štěpanice	86 let
Eva Daňková, Dolní Štěpanice	85 let
Jiří Hilpert, Benecko	82 let
Marie Šochovská, Benecko	80 let
Božena Malíková, Dolní Štěpanice	78 let
Miloslav Urbanec, Benecko	75 let

Z hradního deníku paní Ruprechty

Milí hradní přátelé,
opět Vás zdravíme a přinášíme novinky z hradu. Na podzim ani v zimě se na hradě rozhodně nezahálelo. Po dlouhé době děti na hradě opět viděli rytíře Huberta. V TV možná někteří z Vás sledují výměnu manželek. U nás na hradě došlo k „výměně manžela", jak si mnozí z vás povšimli.
16. října jsme uspořádali pro děti stezku odvahy. Krakonoš nám neposlal moc hezké počasí, co si budeme povídat. Navíc na podzim začal řádit jakýsi „moribundus", a tak na hrad dorazila pouze polovina z 60 nahlášených dětí. To nás však nemohlo odradit od toho, abychom pro děti přichystali podvečer plný nových zážitků. Lucifer se rozhodl, že děti na stezce odvahy letos strašit nebude z důvodu pracovního zaneprázdnění. Bylo zrovna po volbách, a tak v pekle měli plno práce s úplně jinými hříšníky. Dlouho jsme přemýšleli, čím čerty nahradit, až Raráček přišel s nápadem udělat uličku hrůzy. Ulička hrůzy se však nakonec ukázala jako ulička beze strachu, protože se bálo pouze pár rodičů, ale dítě žádné. Ruprechta se dětí ptala a každé se poctivě přiznalo, že strach vůbec nemělo. Příště musíme s Hubertem vymyslet něco jiného…
24. října našla Ruprechta ve věži obrázek s nakresleným hradem, sluníčkem, oblohou a spoustou ptáčků od Adélky B. Obrázek byl adresovaný pro Raráška. Moc za něho děkujeme, je krásné, že na nás myslíte.
20. listopadu hrad zažil své první Vánoce. Vánoce se vydařily, za Ruprechtu musím konstatovat, že neměly chybu. Jste skvělí, patří Vám všem velký dík. S nadhledem jste přehlíželi naše moderátorské a hostitelské nedostatky. Byli jste ochotni přijít i za nepříliš vydařeného počasí. Donesli jste vánočky, cukroví a další dobroty a lahodné likéry. Rytíř Hubert napekl pro děti linecké cukroví ve velkém množství. Děvčata ze vsi recitovala báseň ušitou na míru přímo pro Ruprechtu. Ondrášek Kracík z Dolní Kalné zahrál na kytaru koledy a jeho vystoupení bylo krásné. Děkuji všem za vše, také za krásné dárečky a vánoční ozdůbky, které děti a rodiče donesli. Stromeček byl nádherný, plný malovaných papírových kouliček, ozdůbek ze šišek, perníčků. Při rozsvícení jsme nepotřebovali ani elektrický proud, světýlka se rozsvítila na Ruprechtino tlesknutí. Inu strašidla se někdy se svým čarováním hodí…
Věříme, že i 64 dětí, které přišly na hrad, byly spokojené. Ruprechta se snažila nachystat zajímavé dárky pod stromeček.
Protože se letos na Pražském hradě neudělovala hradní vyznamenání, rozhodla se Ruprechta udělit hradní vyznamenání na hradě štěpanickém všem svým pomocníkům, kteří jí po celý rok pomáhají. Ze srdce děkujeme všem, kteří svým úsilím Ruprechtu podporujete a máte ji rádi.
Vánoce na hradě měla původně zakončit noční stezka odvahy, kde už by se děti opravdu bály, protože bude velká tma. Při tak vysokém počtu dětí však noční stezka nebyla vůbec stezkou odvahy, ale spíše takovou noční procházkou s návštěvou pár strašidel. Letos nám ty stezky odvahy moc děti nepostrašily, což vůbec nevadí. Děti byly spokojené a to je nejdůležitější. A rodiče, kteří měli velká očekávání, budou muset navštívit stezky odvahy tam, kde jim to nahánět hrůzu bude.
Pro Ruprechtu byly Vánoce na hradě rozhodně nezapomenutelné a nebylo to tím,

CO CHYSTÁME NA HRADĚ BĚHEM ÚNORA AŽ DUBNA 2022?

únor – **bobování, sáňkování** (sněhové radovánky si dopřejeme, jen co napadne dostatek sněhu)

březen – **hradní karneval** (zatím je to nápad, který bych ráda uskutečnila)

15. dubna – **velikonoční nadílka**

že to byly Vánoce první. Možná se nám podařilo po mnoha staletích vykouzlit na hradě takovou vánoční atmosféru, že na nás páni z Valdštejna shlíželi „z nebe" s trochou té radosti a zdravé „pýchy".

19. prosince v rámci pochůzky Ruprechta popřála dětem z Dolních Štěpanic hezké a veselé Vánoce. Počet malých hradních kamarádů se nám v Dolních Štěpanicích pěkně rozrůstá. Ruprechtě pochůzka rok od roku zabírá více času, což jí dělá velkou radost. Tentokrát obdarovala 24 dětí…

Letos hrad zažil i první „silvestrovské rozloučení" a to 30. prosince. Ačkoliv počasí odradilo spoustu hradních příznivců, neodradilo nikoho z hradních přátel, kteří na hradě „straší" s naší paní Ruprechtou. Silvestrovské špekáčky, Hubertova slivovice vlastní výroby, cukroví a jednohubky zpestřily silvestrovské posezení. Hradní sluha Vincek obstaral dvě stylové lampičky do hradní věže, takže posezení při světle nemělo chybu. Ruprechta s dětmi hrála na schovávanou, ve které se jí moc nedařilo, protože bílý oděv ji vždy prozradil. Silvestrovský večer jsme zakončili noční procházkou lesem s lampiony.

První hradní Silvestr byl pěkný, i když sousedKrakonoš poslal déšť. S tím je třeba něco udělat, rozhodla se Ruprechta. Jelikož byl Hubert přes Vánoce zalezlý v hradním sklípku a vypaloval nějaký špiritus, rozhodla se Ruprechta na Nový rok vzít pár lahví a vyrazila na sousedskou návštěvu ke Krakonošovi. Musela domluvit lepší meteorologické podmínky na letošní rok a nám nezbývá nic jiného než věřit, že se jí to opravdu podařilo.

Za celý rok 2021 hradem prošlo neuvěřitelných 496 dětí. Protože na dárky pro děti máme velkou spotřebu nepotřebných CD a DVD, špuntů od vína a šampaňského, roliček od papírových utěrek a nepotřebných ponožek (lichožroutů), můžete i vy pomoci se sběrem těchto věcí. Za každou pomoc budeme moc rádi.

Milí přátelé, do nového roku Vám i dětem přejeme hodně lásky, zdraví a štěstí, hodně chuti a nálady na naše hradní akce. Až budete zvažovat, jestli jít v současné době na hrad nebo ne, poslechněte své srdce, protože to se nikdy nemýlí. Na hradě je vítán vždy každý, kdo s dobrým úmyslem přichází.

Tímto se s Vámi loučíme, přátelé. Těšíme se, že se uvidíme na některé z našich akcí. Mějte se krásně a zachovejte nám svou přízeň. Vždy tu budeme pro Vás, Vaše děti a vnoučata.

Vaše hradní paní Ruprechta
& rytíř Hubert

Autoklub Krakonoš vyhlíží sezonu 2022

V Autoklubu Krakonoš Jilemnice panuje spokojenost s rokem 2021 a už s napětím očekávají nadcházející sezonu.

V loňském roce se klubu podařilo navázat na úspěchy let minulých. Dařilo se jak na sportovních kolbištích, tak v pořadatelské činnosti. Největší hvězdou posledních let je bezesporu mladý Eda Vyšanský. Sice se mu nepodařilo obhájit bronz v Mistrovství ČR endurosprint třídy E3, ale i čtvrtá příčka v silné konkurenci (lepší byli pouze tři reprezentanti ČR) se rozhodně počítá! A vzhledem ke svému juniorskému věku je velkým příslibem do budoucna. Další medaile v celkovém pořadí disciplíny endurosprint přidali zástupci klubu ve druhé výkonnostní třídě, tedy v Přeboru ČR. Ve třídě E1 je zlatý Martin Lepka a Matěj Hanuš stříbrný. V silnějších E2 získal bronz Michal Hanuš a v nejsilnějších E3 nenašel Míra Škaloud přemožitele.

Nadšení pak v klubu panuje z nástupu dětí. Nejvýraznější tváří je Sebastian Szabó. V loňské sezoně se soustředil především na Mistrovství ČR v motokrosu. Začal na padesátce a nejlepšího výsledku dosáhl v červnu v Jiníně, kde bral bronz. Bohužel hned následující víkend se zranil a na 10 týdnů musel na motorku zapomenout. Po vynucené pauze se vrátil na silnější pětašedesátce a hned ve svém prvním závodě seriálu Motocross cup si dojel pro druhé místo. Další medaili, bronzovou, získal na závěrečném endusprintu v Benešově u Semil.

Ve výčtu úspěchů nelze opomenout novou členku klubu. Ano, za AK Krakonoš počínaje sezonou 2021 závodí dívka, Adéla Mejsnarová! Vloni začínala na cestovní motorce, základy terénní jízdy získávala na enduro campu. Prvním závodem byl Offroad maraton v Milovicích. Umístila se v polovině ryze mužského startovního pole a to ji motivovalo do dalšího tréninku. Na domácích závodech ve Mříčné startovala v obou dnech. Ve Vysokém nad Jizerou pak poprvé startovala na ostré endurové motorce. Podle svých slov to bylo o překonání strachu a pak si to již užívala. Vrcholem bylo Mistrovství ČR endurosprint v Benešově u Semil, kde Adéla získala poháry za třetí místa po oba dny! A jak sama říká: „Mrtě se těším na novou sezonu!“

Ani vloni se nepodařilo uspořádat seriál hobby závodů KTM ECC a tak se krakonošáci opět rozhodli uspořádat samostatný podnik. Memoriál Oldy Nývlta se tak po roce jel zase jako maraton družstev. V sobotu se ve Mříčné utkala tříčlenná družstva ve čtyřhodinovce a v neděli dvojice ve tříhodinovce. Navíc se v sobotu svezly i děti ve dvou objemových třídách. I přes to, že termín memoriálu kolidoval se dvěma jinými motocyklovými podniky, to na start přilákalo solidní množství jezdců. Za oba dny do závodů vyrazili 254 jezdci.

Adéla Mejsnarová

A na co se můžeme těšit v nadcházející sezoně? Na sportovních kolbištích budou jistě zástupci klubu chtít minimálně zopakovat loňské úspěchy. Takže červené dresy budete i nadále vídat na mistrovských tratích endura a motokrosu, ale také na hobby závodech v našem regionu.

A velké plány mají také coby pořadatelé. Tradiční Memoriál Oldy Nývlta ve Mříčné by měl doplnit nový závod v nové lokalitě na počátku sezony. Oboje ve formátu maratonu družstev. V závislosti na počasí plánují také závod motoskijöringu.

Takže držte Autoklubu Krakonoš Jilemnice pěsti a přijďte podpořit jejich zástupce i na závody!

Tomáš Macháček

HASIČI RADÍ OBČANŮM

Bezpečný pohyb v okolí budov v případě možného pádu sněhu a rampouchů se střech

Sněžení a mráz znamenají pro majitele a správce budov starost navíc, pokud jsou sněhové srážky intenzivní na střechách domů se nahromadí za krátkou dobu velké množství sněhu, který se může sesunout jako lavina. Za včasné očištění střech a fasád od sněhu, ledových ploten a rampouchů odpovídá vlastník konkrétního domu. Tuto povinnost může přenést na správce nebo domovníka (popřípadě nájemce), nejlépe příslušným ustanovením v písemné smlouvě. Odpovědná osoba musí přijmout taková preventivní opatření, aby k nebezpečným pádům sněhu a ledu z budov, které je spojeno s ohrožením materiálních hodnot a zdraví lidí nedocházelo. Není-li možné okamžitě zajistit preventivní odstranění nebezpečného stavu, měl by být ohrožený úsek pod problematickým místem označen a preventivně zahrazen.
A na co byste si měli dávat pozor Vy, v zimním období při pohybu v okolí budov, na jejichž střechách a konstrukcích se nachází sníh, či led?

- sledujte předpověď počasí, nebezpečí pádu sněhu či ledu hrozí zejména po intenzivních srážkách a v případě teplotních výkyvů
- při chůzi kontrolujte očima střechy a jejich spád, všímejte si sněhových převisů a visích rampouchů, vyvarujte se chůze pod nimi
- všímejte si i slyšitelných jevů předcházejících pádu sněhu či ledu (nezvyklý praskot nebo lupání)

- vyhněte se průchodu označenými a preventivně zahrazenými úseky (při vstupu na pozemní komunikaci buďte opatrní)
- neparkujte dopravní prostředky v místech, kam může sníh či led se střechy dopadnout
- v případě vzniku újmy na vašem zdraví či majetku se snažte zajistit svědky a pořídit fotodokumentaci
- jste-li svědkem události, vždy myslete na svoji bezpečnost, je-li to možné poskytněte první pomoc a dle potřeby zavolejte některé z čísel tísňového volání.

150 Hasičský záchranný sbor ČR
155 Zdravotnická záchranná služba
158 Policie ČR
156 Městská policie
112 Jednotné evropské číslo tísňového volání

Nezapomeňte! Štěstí přeje připraveným!

kpt. Mgr. Michaela Stará
HZS Libereckého kraje

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

KŘP Libereckého kraje

Podvodníci útočí na seniory i v Libereckém kraji a dosahují milionových zisků

Podvodníci, jejichž cílovou skupinou jsou bezbranní senioři, vymysleli nový způsob, jak se dostat k jejich penězům. A takové praktiky jim vynášejí milionové zisky. Jaký scénář používají? V telefonních seznamech si vyhledají majitelky pevných telefonních linek se staročeskými křestními jmény, u kterých na základě tohoto kritéria předpokládají vyšší věk. Ty pak telefonicky kontaktují.

Volající se představí zpravidla jako lékař a oznámí seniorce, že měl její syn nebo vnuk dopravní nehodu, po které byl hospitalizovaný v nemocnici s lehčím zraněním. Vnuk údajně nemůže mluvit, protože si překousl jazyk a lékař mu ho právě sešil. Někdy je v telefonu slyšet předstíraný synův pláč. Falešný doktor tvrdí, že měl nehodu zavinit právě on, a že se při ní vážně zranilo malé dítě z druhého vozidla. Hned na to jí ale dá naději na to, že je možné problém urovnat. Má poslat peníze na mimosoudní vyrovnání s rodinou dítěte, čímž svého potomka ochrání před soudním řízením i ztrátou řidičského oprávnění. Za to požaduje statisíce korun a pobízí vyděšenou ženu, aby zaplatila ještě téhož dne. Peníze si pak komplic přebere osobně nebo ji volající pošle do města provést jejich bankovní převod.

DEJTE SI POZOR NA PODVODNÉ TELEFONÁTY!

Milí senioři, **pokud vás bude kdokoliv žádat po telefonu o předání peněz či o jejich bankovní převod, hovor okamžitě ukončete!** Podvodníci, kteří v současné době nahradili takzvané šmejdy, se v telefonních hovorech nestydatě vydávají za zástupce vašich dětí nebo vnuků, které se údajně dostali do nesnází, z nichž se mohou rychle vyplatit. Za vymyšlenou záchranu vašich potomků po vás budou chtít i statisíce korun. **Žádné peníze jim nedávejte a ani neposílejte! Bez ohledu na to, co vám říkají, po skončení takového podezřelého telefonátu ihned kontaktujte svou rodinu a informace si u ní ověřte. Nestaňte se obětí podvodu! Pokud se nikomu z příbuzných nedovoláte, obraťte se s důvěrou na naši bezpečnou linku 158, jsme tu pro vás!**

První takový případ jsme zaznamenali v Libereckém kraji počátkem loňského srpna a do konce roku jsme jich zadokumentovali celkem 13. Při nich se pachatelům podařilo přesvědčit šest seniorek k tomu, aby jim předaly nebo převedly na účty dohromady 1 180 000 korun, přičemž z jedné ženy vylákali dokonce 530 000 korun. Pokud by byli úspěšní i u zbývajících sedmi seniorek, které kontaktovali, přišli by si na další 1 380 000 korun.

Z třinácti seniorek si jen dvě ženy informace podvodníků ověřily a díky tomu jim žádné peníze neposlaly. Jednou z nich byla 77letá paní Milada z Liberce, po které za pomoc synovi podle výše uvedeného scénáře požadovali 150 000 korun. Ta si informaci o údajné hospitalizaci syna prověřila duchaplně přímo v nemocnici. V ostatních pěti případech pachatelé nic neinkasovali jenom proto, že ženy buď peníze neměly a nebo neporozuměly instrukcím, jak je převést na jejich konta.

Kriminalisté v této souvislosti vyzývají seniory k tomu, aby veškeré telefonické žádosti o peníze rázně odmítli a hovor ihned ukončili. Pokud mají pochybnosti o tom, zda je jejich syn či vnuk v nesnázích, ať se okamžitě spojí s rodinou a nezůstávají ve své nejistotě sami. Obrátit se také mohou kdykoliv na naši bezplatnou linku 158. Důležité je, aby na základě telefonických žádostí a nebo žádosti neznámých lidí, kteří je budou kontaktovat i osobně, své peníze nikomu nepředávali ani neposílali.

Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Libereckého kraje seniory před podvodníky varuje rovněž prostřednictvím informačních letáků. Proti této trestné činnosti dlouhodobě bojuje i Policejní prezídium.

por. Bc. Ivana Baláková
tisková mluvčí KŘP Libereckého kraje

Destinační společnost Krkonoše pracuje i pro vás

Od roku 2000 budujeme značku a tvář Krkonoš v regionu i mimo něj. Určitě jste se s naší prací již setkali a pokud ne, dovolte nám krátce představit, jaké projekty můžete využít, s jakými se potkáte třeba během vašich výletů nebo jaké přispívají ke zdravému rozvoji regionu, ve kterém jsme doma.

Krkonoše – jedinečné navenek, přátelské uvnitř

To je motto naší destinační společnosti Krkonoše – svazek měst a obcí. Děkujeme, že společně s námi to přátelství uvnitř vytvářítе! Navenek prezentujeme Krkonoše jako výjimečný region s unikátní přírodou, kterou je třeba chránit. Návštěvnost je u nás stabilně vysoká, naší cílem tak není ji ještě zvyšovat, ale spíše usměrňovat tak, aby neublížila. A to prostřednictvím řady projektů a úzkou vazbou na Správu KRNAP.

Krkonoše – lyžařský běžecký ráj

Pomáháme upravovatelům financovat úpravu běžkařských stop. V Krkonoších je jich kolem 600 km! S výběrem trasy denně poradí portál www. bilestopy. cz, kde si můžete na pár kliknutí ověřit aktuální upravenost.
www.krkonose.eu/aktualni-stav-bezkarskych-stop

Neznámé Krkonoše

Objevte prostřednictvím bloggerky Hanky Jampílkové méně známá místa Krkonoš. Možná, že některé skvosty byly prozatím ukryté i vám, místním. Naplánujte si výlety na jedinečná místa.
www.neznamekrkonose.cz

Pohádkové Krkonoše

Razítkovací hra nadchne děti a dospělým pomůže s programem během víkendů a prázdnin. Vyberte jedno ze 30 míst a vyrazte za razítky. Za nasbíraná razítka získají děti krásné odměny. Hraje se od května do října.
pohadkove.krkonose.eu

Krkonošské cyklobusy

Turistické linky, které určitě rádi během prázdnin využíváte. Propojují Krkonoše od západu po východ, pomohou s pěšími výlety i přepravou kol. O cyklisty pečujeme také v rámci projektu Krkonoše – ze sedla kola.
www.krkonose.eu/krkonosske-cyklobusy

Pojizerský Pacifik

Podporujeme železniční dopravu a tato výjimečná trať si zaslouží naši pozornost. Projeďte se údolím Jizery z Martinic do Jablonce nad Jizerou, cestou se toho dá mnoho objevit. Nenechte si ujít letní sobotní programy ani Krkonošské parní víkendy.
www.krkonose.eu/pojizersky-pacifik

Krkonošská pivní stezka

Ochutnali jste již piva ze všech krkonošských minipivovarů? Pokud ne, můžete to v létě zkusit v rámci Krkonošské pivní stezky a spojit degustaci s pohybem po nádherných místech.
www.krkonosskapivnistezka.cz

Pokud chcete zjistit o projektech více, sledujte nás na webových stránkách www.krkonose.eu, které pilně plníme zajímavými informacemi a tipy. Na našich sociálních sítích není nouze o novinky a perličky. Budeme rádi, pokud se i vy o nějaké s námi podělíte!
www.facebook.com/Krkonose.eu
www.instagram.com/krkonoseeu

oblastní destinační společnost
Krkonoše – svazek měst a obcí

V hlavní roli KRKONOŠE

Drsné a zároveň romantické zimní prostředí nejvyšších českých hor inspirovalo řadu filmařů. Do našich srdcí se zapsalo stejně, jako osudy hlavních hrdinů. Jaké příběhy byly v Krkonoších vyprávěny?

Špindlerův Mlýn proslavili filmaři hned několikrát. Místem zvaným Studené koleno, po cestě z Vrchlabí, vezl autobus studenty ve filmu **Sněženky a machři** (1982) režiséra Karla Smyczka. Další záběry filmu byly pořízeny třeba v Peci pod Sněžkou a u Moravské boudy. Na špindlerovském autobusovém nádraží vystupoval z dopravního prostředku Jiří Hrzán ve filmu **Homolka a tobolka** (1972), po Bílém mostě v centru pak Homolkovi kráčeli při příjezdu do města. Hláška z filmu: „To jsou panoramata!" u našinců působí úsměv na tváři dodnes, zvláště v době, kdy hory pokrývá neprostupná hustá mlha. Na blízkém parkovišti v centru Špindlerova Mlýna Josef Abrhám alias Dalibor Vrána nezákonně inkasoval peníze od turistického zájezdu ve filmu **Vrchní prchni** (1980). Mnohem později tu zloději zahodili ukradené snowboardy Rendyho a Jáchyma ve filmu **Snowboarďáci** (2004), přičemž své první jízdy zkoušeli ve středisku Svatý Petr, kde také stojí hotel Olympie. Ve stejném hotelu Olympie ve Sv. Petru padaly klapky i dvou dalších snímků, **Pan Tau na horách** (1970) a **Jak vytrhnout velrybě stoličku** (1977).

S tebou mě baví svět, nejúspěšnější veselohra minulého století natočená v roce 1982, sice pojednává o expedici YDYKSEB, ale odehrává se převážně v malebné zasněžené krajině a v horské chalupě v obci Dolní Dvůr.

Půvabný filmový příběh **Krakonoš a lyžníci** z r. 1981 natočila režisérka Věra Šimková – Plívová převážně v malebném prostředí zasněženého Harrachova a Rokytnice nad Jizerou.

Komedie Miloše Formana **Hoří, má panenko** z roku 1967 našla své zázemí pro natáčení v Kulturním domě Střelnice ve Vrchlabí. Zde se odehrává většina scén z filmu, ve kterém získali své role i někteří občané města.

A co třeba **Synové hor**, **Padesátka**, nebo **Čert ví proč**? V jakých lokalitách se tyto filmy natáčely, zjistíte na www.krkonose.eu

NOVÝ FILM POSLEDNÍ ZÁVOD PŘIPOMÍNÁ NEJSILNĚJŠÍ Z KRKONOŠSKÝCH PŘÍBĚHŮ

Ten příběh znáte… Příběh přátelství, obětavosti, pevné vůle a síly ducha. Odehrál se před více než 100 lety, v bílé náruči zimních hor ale rezonuje dodnes.

Jste si ale jistí, že ten příběh znáte celý? Slyšeli jste již dříve jméno Emerich Rath? Odpovědí je nový film Poslední závod, který vstoupí v březnu do českých kin.

Náročné natáčení

Film režiséra Tomáše Hodana se natáčel 32 dní na autentických místech Krkonoš. Celý štáb čelil extrémnímu a vrtkavému horskému počasí, o to pravdivější a silnější tak jistě jejich vyprávění bude. Herci, v čele s Kryštofem Hádkem (Bohumil Hanč), Markem Adamczykem (Emmerich Rath) a Vladimírem Pokorným (Václav Vrbata), prošli kurzem otužování, aby náročné natáčení zvládli.

Premiéra

Do kin film vstoupí přesně v den 109. výročí tragického závodu. Tedy 24. března 2022. Budete u toho?

Alena Cejnarová
DMO Krkonoše – svazek měst a obcí

Vosumnáct merklouskejch cherubínu

Jaromír Horáček

Před perní válkou a eště po ní, dyž sme se chtěli baviť, museli sme se vo zábavu postarať sami. Depak biograf, ten sotva začínal v okresním městě, rádio bylo eště za horama i s nohama. A dopak by se do Jilemice potmě ze usi cápal?

Tak mý cvičili, hráli divallo, zpívali. No a v masopustě sme si i zaterlovali.

Móc velkou voblibu měly besedy. Vono se teďkonc říká beseda ledačemus, ale ta naše beseda byla tenkrát asi jako nnešní eštráda. No ať, vono to aspoň vznešenějc a modernějc zní, dyž se řekne eštráda. Lidi maj rádi ušechno nový a starý jim leckdy smerdí. Taky i lidi plete. Dou na besedu a zatim vosvětovej inšpektór jim se svým kafemlejnkem pouští merkavý vobrázky. Přídou na jinou besedu a pan zjerolékař Roučka zrouna vykládá vo červotočích na slepičích nožičkách a dou tam potřetí a cestou domu se jim už zdá, jak jim lítaj pečený holubi do huby a berzy se už v mlíčešti budou koupať, jen co postauěj družsteuní drůbežárnu a kravín.

Tenkrát takový starosti nebejvaly, spíš co dát v polenne do hernce a co večír do huby; esi bandory s pormáslím, nebo smáčený ve voctový vodě, nebo kucmoch, nebo sejkory, nebo škubánky. Ale potvory, voboje zas potřebovaly moc másla a to zas muselo zbejť na prodej, aby bylo na ňákej facalík. Ale nic nemíť a smutnej bejť, je nadvakráť zlý.

A tak sme si chodili v Merklouě jennou za tejden zazpívať. Byl tu u nás zrouna móc šikounej kantór. Porád si jen něco vymejšlej, abysme na tu mizériji moc nepřemejšleli. A najennou se to ňák semlelo, kantór vytejkal něco mladejm, že se jako nemaj k veřeuný práci jako starý. Mládenci, jako dyž píchne do vos, že si vod Tondy nedaj líbiť žánný sekýrování a že si nesmí mysleť, že choděj eště k němu do školy. Tři členský schůze se musely kvůli nim svolať, a jak se kantóra někdo zastával, hned se na něj uterhovali, že pes psa nežére. No jó, depak, tři už ďáli na hrazdě veletoč dopředu, asi dva taky dozadu. Pořízci, jako dyž je ze samejch suku vysoustruhuje, a čaháni, že při veletoči museli ve stojce fajfky skerčit, aby vo strop nečmejrali, a dyž je natáhli, akorát se ve stojce na stropě sálu zastavili. A kantór jim chtěl tak něco fikolit.

Učitel už toho měl taky dost, dopálil se, došláp si na inšpektóra do sousenního vokresu do Verchlábe a ten jako dyž malinu polkne. Honem s kantórem na měšťanku. Starý se sic tumlovali, aby z vohně nic nebylo, ale kantór si už nedal říct a vo půl roce si to šupajdil i s rodinkou do města.

Co tejď? – Přennášky, divallo, besedy, zpívání – všechno na jenný hromádce.

A tak si zpomněli na mladý kantůrče, čemesný klouče v sousenní vesnici. Eště smerďal novou barvou, ale do ušeho se plet a ve ušem si musel smočiť. Kukaňskej Jerje hnedka za ním, počkal si na něj u školy a začal rounou vábiť:

„Dělá nám to starost. Antonín nám vodchází. No, taky moh počkať a nemusel zrouna

mezi rokem, vo vagacích by měl času dost. Ale každej kouká za lepčím. Ale ty přeci chodíš mezi nás, cvičíš, divallo hraješ, zpěvák seš ňákej! Máme tam ten mužskej sbor, s vodchodem Tonika by sbor umřel. Musíš se ho ujmouť!"

Důvěra dycky lechtá, ale kantůrek zůstal jako vopařenej. – Škola mu dávala eště pod kolena, s dětma hrál divallo, s dospělejma asi ve třech vesnicích kolem, terlovačku taky nerad vynechal a ďúčata se na něj lepily, jako by ho medem pomazal. A najennou zas ňáká starost. Vymlouval se, jak jen bylo možná.

„Já jsem to nikdy nedělal, hrát na klavír nebo harmonium kale nedovedu, notový materiál nemám, jen housličky fidlám."

Ale Kukaňskej to měl v makovici móc dobře sesumírovaný.

„Pamatuj si, učitel na vesnici musí umět všechno. Dyž neznáš, musíš se učit! To jen ten žid poudal, že do vody nepoleze, dokud se plavať nenaučí! Abys uěďal, připravujem akadémii a z našich vosumnácti chlapu, co choděj zpívať, ani jeden písmičky nenaučí. Chceš-li nám besedu zkaziť, tak budeš dělat drahoty. Jakejpak bys to byl učitel, abys nás vopustil?"

Tak se stal štěpanickej kantůrek u nás didigentem merklouskýho zpěváckýho sboru. Dyž přišel domu, hlava ho berňala. Vodeuřel študenckej kufer a vyndával z něj haldy lejster, až našel zpěuník a taky ňáký učený skladby. Ten večír dlouho ponocoval a vopisoval partesy.

No a byla u Bubeníku zkouška. Hoši, co chodili do zpěvu, přišli do jennoho už ze zjedavosti, jak se mladýmu povede. Přijuchal se skřipkama pod paží, rozdal písmičky a už to štymovali hezky po hlasech. Copak písmičky, ty dou každýmu do uší lehko, ale hůř bylo s umělejma.

„Peuně, peuně, bratři dále" – eště nnes mně to zní v uších. Ani se to nezdálo túze těžký. Ale dyž sme dali štyry hlasy dohromady, uslyšali sme tanec indickejch dervišu. A tak zas a zas znova. Ale né a né hnouť!

Bohdan Menců ze Zdůlně, nejveselejší šklíba a šprýmař, najennou vyherkne: „Hehehe, učiteli, nezdá se ti to na nás moc těžký?“ Chlapi se chechtali, kantůrek se potil, jen se z něj lilo. „Vždyť to nic není, ale musíte se držet!“

„No jo deržeť, vono se ti to řekne, ale čeho se máme deržeť? Člouěk je křehká nádoba, neuderží ho ani Desatero, natož dyž ti vosumnácz chlapu řve do uší každej něci jinýho. A nezapomeň, že za šternáct nní už je akadémie, máme jíť na perkna a nic kalýho eště neumíme! Ať si neuříznem pořánnou vostudu!“

„Nezbude nic jiného, než třikrát za týden zkoušet,“ poudá kantůrče a krapata mu stály na čele, jako by koháty dobejval.

Vosumnáct Merklováku si hlasitě uzdychlo, ale do zkoušek chodili. Konec konců přeci dva sbory jakžtakž slepili, ale každej si myslel, že musí řvát, aby ho ten druhej nepřehlušil a nesplet. A už tu byla akadémie.

Sál nabitej, lidi přišli až z Křižlic, Rounnice, Benecka a Valtěřic. Zpěváci zrouna zahajovali a v kantůrkoj byla dušinka jako oukropeček. Vytáh z kapcy takovou trumpetku, foukne do ní, každýmu hlasu dá eště tón, hlas se mu třás jako kozištěti, brada diu mu neupalla a serce tlouklo, až ho bylo pod jevištěm slyšeť. „Máte tón?“

Někerý makovice přikyvujou, Bohdan ze Zdůlně ve druhým tenóru chvíli kejvá, jakoby jo, chvíli zas klepe hlavičkou, jako že né a škmouří se vyděšeně, jakoby měl v hubě nahnilej citrón.

Kantůrek neuěďal, na čem je. Zvíhne ruce, dá znamení a kůr našich merklouskejch cherubínu spustil. Šmarkostivej, ňák jim to neštymuje, druhej tenór to chyt vo šlápnutí vejš a řvou z pejnejch plic, aby se neuterhli. Sbor je rozklíženej jako necky, a čím dál hůř, jako ta bába poudala, dyž leťala ze žebříku.

„Pevně, pevně, bratři dále, v svitu hromu, blesku hvězd!“ hřmí sálem. Kantůrkoj naskočily perle jako hráchy, runne jak kohoutí řebínek, huláká chvíli s jenním, pak s druhým a s třetím hlasem. Ruce mu lítaj ve vzduchu jako hrábě u sekačky, ale pak ho už všechno přechází a jen míchá rukama, jako dyž se člouěk nechce na hloubce potopit. Ach, to byla dýlka, to byla dýlka, nežli dozpívali a vopona spalla.

Hroznej aplaus, lidi se chechtaj, dupou, tleskaj a řvou „vopakovať!“ Až hostinskej přiběh a kouka, esi mu haverlanti muzikanckou paulač nebouraj,

Vopona de uzhůru, cherubové se rozcházej, rozkladaj rukama, hádaj se, hledaj viníka a dirigent se musí klanět. Pak nadává tomu, kdo voponu vytáh, ale nová velna plácání a dupání. Znovu ty terla vytahujou voponu.

Přichází Kukaňskej s vážnou tvářej, celej zakabonějej a poudá: „Učiteli, asi mně řekni, co ste to tu štěkali?“ – Jo, vono se řekne semenec, ale zobať ho z flašky, vono se řekně gláspapír, ale lízať ho!

Netervalo ani měsíc a Kukaňskej zas, aby se nevomerzel, von byl diplomat, poslal do Štěpanc perního tenóra Pepička Dontova za kantůrkem.

„Vo merskaným pondělku máme zas míť besedu,“ poudá, „než se jaro vodeuře a lidi pudou do polí; pak už nikoho na sál nedostanem. Musíme si spraviť reputaci. Túhle sem

ti přines překrásný dueto, vod Tovačouskýho, Vlasti se menuje. Já bych zpíval tenór, ty druhej hlas a ueř, jak si zazpíváme!“

„A kdo nás doprovodí, když klavír nemáme?“

„Ale to děláme tak, že příde z Benecka Bedřich Škodu s kvartetem, dvoje housle, klárinet a čelo. Partesy už si k tomu složí sám.“

„A kolik zkoušek bude s kvartetem?“

„Ale to žánná. Naučíme se to sami a Bedřich pak příde jennou sám s čelem a to dáuno stačí.“ – Kantór nad tím kroutil hlavou, ale dueto se mu líbilo a sám cejtil, že si pošramocenou reputaci musej ňák spravit. Běhal zas do zkoušek s fillátkama.

Pepiček měl v partu v jennom místě móc vysoký vytahování, ale dyž byl při hlase, postavil se na špičky a moc ho neškertil tvrdej límec, tak se mu i vobčas povello. Kantoroj se to nezdálo a radil nenápanně:

„Víš, Pepičku, ty tu vejšku vyzpíváš, ale už to tak milounce nezní. Posadíme tón o šlápnutí níž – takhle – nikdo to nepozná a vejška bude dobře sedět.“

„Myslíš?“ poudá zarmouceně Pepiček. „Ale já bych to na mou duši nádherně zazpíval. To jen teďkon nejsem zrovna při hlase.“ – Kantoroj bylo Pepička náramně líto, dyž ho viďal tak zkormoucenýho, ale přeci se mu podařilo, že ho přesječil.

Nikdá čas tak neletí, jako dyž se připravuje veřeuný vystoupení. Na poslenní zkoušku přišel Bedřich z Benecka a ušechno šlo, jako dyž namaže. Už tu byla beseda a sál nabitej jako poperve. Došlo i na dueto s kvartetem.

Bedřich pod jevištěm hladil čelo šmytcem, jako dyž po sametuu jezdí, a hoši zpívali zas jako cherubové. – A tu příde ve zpěvu místo, kde musel Pepiček tak vytahovať a na kerým si túze zakládal.

Kantůrek, jako by ho tušení popallo, merkne po Pepičkoj. Ten se nadejch z pelnejch plic, nabral sílu, stoup si na špičky, a jako by ani žánný ujednání nebylo, jako by chtěl kantoroj dokázať, jak ho podceňoval, nadul se, žíly mu na kerku naběhly a v ksichtě až zmodral – v herlle mu prásklo a vozval se tak strašlivej bekot, až uši zalehly.

No, co bych dál poudal, končili už v nevázaném chechtotu a plácat začli lidi před koncem. Vopona spalla a tepru pak všechno v sále spustilo, jako dyž se vod řetězu uterhne.

Pepiček se vobrátil na kantůrka a provinile poudá: „Učiteli, bylo to znáť?“ Než mohl kantor něco zabrebtať, už šla vopona nahóru a bláznivá bába Ulryška podávala voběma kytku bledulí.

Ten večír se kantůrek po besedě u terlovačky nezderžal, nechtěl ďůčatum ani na voči. Bylo mu ňák krátko, musel se protáhnouť na zdravým vzduchu. Lupikoval k Štěpancum a jen přemejšlel, jak neuděčná je cesta k sjecký slávě.

To eště neznal Francka Hradeckýho, velkýho muzikanta ze Sytový, kerej dycky, dyž zpěváci něco zvrátili, sterčil svůj douhatánskej kerk mezi ně, perst si dal na hubu a zasyčel: „Pst, hoši, my víme a oni neuědí!“

Ale tenkrát to dovopraudy bylo znáť.

Z knihy Muderlanti zpod Žalýho vydané roku 1966 v Liberci

Jak vychovávat děti

pokračování
Miloslav Rychlovský

Svoboda a odpovědnost ve výchově

Chodíval jsem se žáky v prázdné dny na vycházky. Bývali mezi námi i starší hoši, kteří už vyšli školu. Měli jsme kdysi u potoka sraz. Jeden pořád nešel. „Asi nepřijde, otec ho nenechá," mínili chlapci.

„Ten se má špatně," vysvětloval jiný hoch. „Onehdy, když hrál Sokol divadlo v přírodě, tak on tam taky byl. Co potom doma dostal, toho nepřeji ani psu! Jednou jsem mu půjčil skautské písně. Po večeři si je doma opisoval. Jeho otec už ležel, a když to viděl, vstal, zhasl mu světlo, a hoch musil jít také ležet. Vůbec nic mu otec nedovolí, ani to nejmenší."

Přemýšlel jsem, jak bychom mu pomohli, aby mohl jít s námi. „Zastavíme se pro něho," povídám.

„Nebude-li jeho otec doma, tak by to šlo. Maminka by ho pustila. Ta je hodná. Nedávno mu koupila za své peníze šaty. Když je otec viděl, dostali nadáno oba."

Přišli jsme k chalupě. Otec osekával před okny větve poraženého stromu, dýmku v ústech. Pozdravíme a já povídám: „Jdeme na vycházku. Nepůjde Pepík s námi?" pravím.

„Nepůjde. Je práce." – Hned jsem viděl, že se to tak lehko nepodaří. Bylo mně trapno přít se s ním a přesvědčovat ho před celou třídou, proto jsem poslal chlapce napřed. Věděl jsem, že práce je jen výmluva, a tak jsem řekl: „Ale vždyť je dnes neděle."

„To nevadí, Mohu-li já být v neděli odpoledne doma, může on být taky. Nechci, aby se chytil světa. Náš táta říkával: Kdo doma spokojenosti nemá, v světě ji nadarmo hledá."

„S vámi je to přece jiné. Vy jste hospodář, usedlý člověk. Celý týden pracujete, tak můžete v neděli hlídat a odpočinout si. Ale hoch je mladý a mládí nesedí, rádo si vyběhne. Vždyť jste v těch letech taky nebyl jiný!"

„Peníze dovede utratit starý jako mladý," odpověděl podrážděně.

„To je pravda," povídám. „Ten tabák na příklad, co kouříte, taky není zadarmo."

Byl jsem připraven na odpověď, která rázem učiní naší rozmluvě konec. Ale nestalo se to. Jeho uzlobený hlas a obličej pojednou změkl výrazem falešné pokory. Pravil, jako by prosil o soucit: „Vždyť je to jediné, co na světě mám, ta fajfka."

„Věřím. Ale jiný nesmí mít nějaké to jediné? Na příklad váš hoch. Vždyť je mu ta cesta s kamarády něčím právě tak milým, jako vám dýmka. A nic přitom neutratí."

„Když já to nechci, tak má poslechnout. Má vědět, že já jsem táta, a on dítě."

„Jak si to představujete? Vždyť to není dítě! Na jaře jde k odvodu, stane se plnoletým a s vámi docela rovnoprávným,“

„To nic nedělá. Až mu bude padesát a mně osmdesát, ještě pak budu táta a on syn. A kdybych já byl takovýhle malý a on chlap jako hora, vzal bych si stoličku a nafackoval mu, kdybych chtěl, protože jsem táta. Barák mu nedám. Já chci, aby mne odtud vynesli jako hospodáře, z mého.“

„Jak myslíte. Ale nezapomeňte, že jednou budete potřebovat vy jeho. Pak až se karta obrátí, až přijdou bolesti, kamení z hromad nepřijde a nebude vám posluhovat. Kdo vám poslouží, ne-li svůj?“

„Za peníze poslouží každý. Já jsem si našetřil, já mám, a jiný ať se stará. A já nedám!“

Rozešli jsme se. Cítil jsem, jak mne pálily tváře a bila ve spáncích krev. Cestou k lesu jsem myslel na Raisovy Výměnkáře a jiné knihy, které líčí dojemně osud starých lidí. Je to v naší literatuře motiv velmi populární a myslím, že již o něm bylo povědíno všechno, co bylo potřeba. Nemáme však dosud velkého románu, který by upozornil na takovéto oběti mezi mladými lidmi, které despotismus, tvrdohlavost a sobectví otců žene do zoufalství a činí z nich zlé a mstivé lidi. To je stejně důležitá sociální otázka jako výměnkáři nebo postavení ženy.

Po letech jsem se sešel s tím synem už pětadvacetiletým. První moje otázka byla: „Jak vycházíte s otcem?“ „Už dobře.“ A zatrpkle se usmál. „Tak se přece umoudřil?“ „Včera udělal velmi moudrou věc. Umřel.“

„Říkal jste kdysi, že mu nepůjdete ani na pohřeb. Snad přece půjdete, né?“

„No, půjdu se ještě jednou na starého zloděje podívat. A do rakve mu dám dvacetikorunu, aby se měl na věčnosti čím těšit. Beztoho pro nic na světě neměl smysl, lakomec lakomý! A podpatky si dám naostro okovat, abych si moh zadupat na jeho hrobě!“

O některých rodičích lze povědět, co se říká o mnohých státnících, že se totiž ničemu nenaučili a nic nezapomněli. Nedovedou pochopit změn, které se dějí s jejich dětmi v dospívání, nechtějí se smířit s myšlenkou, že jim jednou moc nad nimi vypadne z rukou. Špatné svědomí jim říká, že budou muset klidit, co seli. Bojí se pustit synovi hospodářství, aby ho nehodil na hnůj. Syn má známost, ale nemůže se oženit. Otec místo aby si na stará kolena odpočinul, musí dřít, až padne. Jeho smrt je v celé rodině vítána jako jediné východisko. Syn se pak v pozdním věku ožení a zůstane obyčejně bezdětný, jeho rod zanikne, o majetek se poperou příbuzní, až z něho nic nezbude. To je kletba rodičovského sobectví.

Rodiče jednají moudře, dbají-li, aby zabezpečili děti i sebe. K tomu však nestačí pouze majetek. Je třeba skládat si poklad v nebi, jak stojí v bibli. Nesít vítr, aby se nemusila sklízet bouře. Neukazovat dětem nic špatného. Zacházet s nimi tak, jak chceme, aby jednou zacházeli s námi.

Je velký omyl, domnívají-li se rodiče, že je již všechno vyřízeno. Říkají-li dětem neustále, nesmíš, nesmíš, nesmíš. Je třeba jim taky říci, co smějí a popřát jim svobody a času pro vlastní záliby. Tím spíše to uděláme dětem, které celý týden pro rodiče pracují. Nejen že bych tomu chlapci dovolil jít na výlet, do divadla, taneční zábavy (občas), ale podle možnosti bych mu koupil jeden rok sokolský kroj, jindy lyže, kolo nebo něco jiného. A řekl bych mu: „Pracovals, proto jsme ti to koupili. A teď očekáváme, že budeš pilný i nadále.“

Jestliže despotismus a sobectví činí mezi rodiči a dětmi nepřátelství, kterého ani smrt

neusmíří, rozumně poskytovaná svoboda klene mezi nimi zlatý most a rodičům se odmění nebeským pokladem – láskou.

Svoboda však musí učit odpovědnosti. O tom několik slov ze školního života. Žák se hlásí, chce jít ven. Řeknu: „Chce-li si někdo přesednout, nebo potřebuje jít ven, nemusí se dovolovat. Očekávám však, že té svobody nebudete zneužívat. Stane se, že někdy učitel musí jít ze třídy. Obyčejně se žáci hlásí, že budou dávat na třídu pozor. „Bez policajta by to nešlo?" zeptám se a chlapci potěšení důvěrou, se obyčejně zachovají slušně. Na výletě chodíme celý den společně a prohlížíme si zajímavosti. Večer se ozve touha po svobodě. Hoši se chtějí projít sami. „Kdy se vrátíte?" „V devět." „Dobře. Ale žádné zbytečné utrácení a žádná ostuda. Ne aby vás někoho přivedl strážník, nebo vás museli dovézt do nemocnice. Bude-li všechno v pořádku, půjdete zítra zas. A tak žáci chodí po cizím městě sami. Podobně mohou jít ráno sami z noclehárny na dráhu.

Ovšem, že se svobody někdy zneužije. Ale to je příležitost, kdy se může ostatním ukázat, kam to vede. Utrácí-li někdo na výletě mnoho peněz za mlsy, vezme mu učitel peníze a vrátí denně jen něco. Chodí-li žáci bez dovolení příliš často za vyučování ven, odvolám udělenou svobodu. Je svrchovaně důležité pro příštího občana, aby mu byl již doma a ve škole vštípen základní poznatek, bez něhož pravá svoboda není možná, že ***tam, kde je svoboda, musí být odpovědnost****.*

pokračování

Připomeňme si, že 25. ledna uplynulo 130 let od narození Miloslava Rychlovského, autora brožur s mnoha radami k turistice, občanské mravouce, o významu 28. října 1918, o demokracii a diktatuře, s radami pro učitele a rodiče jak vychovávat děti, o dětech a přírodě, o Karlu Havlíčkovi Borovském a bajkách pod názvem Všedním životem. Těžko se shánějí po antikvariátech, ale je v nich mnoho moudrostí, které platí i dnes. Zemřel 3. 5. 1970 v Jihlavě.

Z minulosti země české

ZLATÁ STEZKA

Jan Karel Hraše
Napsáno v devadesátých letech 19. století

Ještě před padesáti lety nabylo u nás železnic; z Prahy do Pardubic, do Budějovic a do jiných důležitých měst naší vlasti se jezdilo toliko po silnicích. Zboží se rozváželo město od města na vozech s koňskými potahy. U silnice stávaly hospody, kde vozkové koně krmili, sebe občerstvovali nebo s potahem přenocovali. Necestovalo se tenkrát ani rychle ani tak pohodlně a bezpečně jako nyní. Však i silnice byly již pohodlněji upraveny než prvotné stezky, jež vedly za nejdávnějších dob ze středu Čech za hranice.

Starobylé zemské stezky byly velmi úzké a chatrné. Cestovali po nich jenom pěší poutníci nebo jezdci na koních; na vozovou jízdu zřízeny nebyly. Razily se pak, jak toho krajina právě

dopouštěla, tu přes pole, tam přes mokřiny, při hranicích dlouhými pustými lesy a po horských úbočích. Po těchto cestách se cestovalo velmi obtížně, mimo ně pak nebylo ani do Čech přístupu ani z Čech východu. A přece se již tehdy pilně cestovalo a mnoho zboží dopravovalo do Čech i z Čech. Nakládalo se na koně, na osly a na mezky, a zvířata nosící náklady jmenovali soumary.

V naší vlasti není soli; proto již ode dávna Čechové brávali sůl ze zemí okolních. Víno, pepř, šafrán přiváželi z jihu; z ciziny kupovali také damašek, aksamit, sobolinu. Sami posílali do ciziny obilí, dobytek, máslo, medovinu, slad, chmel, pivo, sukno, plátno. V Prachaticích připravovali ze žita výbornou lihovinu, která se prodávala za lék.

Co však praotcové činili, aby prvotní cesty poněkud byly schůdnější? Kde byly močály nebo bahna, položili hati neboli otepi z haluzí vázané; přes rokle a hlubiny kladli oloupané klády nebo tesané trámy. Byla-li cesta úzká, odsekali skály nebo sbírali horské stráně, aby se cesta rozšířila. Vedla-li cesta přes potoky a říčky, vyhledávali mělčiny a nazvali je brody. Odtud mnohá česká místa mají jména jako: Vyšní Brod na Vltavě, Německý Brod na Sázavě, Český Brod na Šambaře, malém labském přítoku, Železný Brod na Jizeře. Kde nebylo možné se přebrodit, byly zřízeny převozy nebo přívozy. Soumary převážet bylo umožněno spolehlivým lidem, přívozníkům, kteří měli od převážení hotový plat. Kde nylo brodu ani přívozu, vystavěli mosty. Mosty byly dřevěné, ležící na kamenných pilířích, někdy jen na zemi. Kdo most vystavěl, vybíral od soumarů mostné. Při cestách stávaly kovárny a hospody; cestování však bylo přesto nebezpečné, lupiči číhali na pocestné, obírali je o peníze i o zboží. Proto se zřizovaly podle stezek na vyvýšených místech stráže, neboli ozbrojení mužové jichž povinností bylo lapky odradit nebo přepadeným přispívat pomocí.

Na zemských hranicích bývaly zemské brány, vysoká strmá návrší z ciziny nesnadně, z Čech pak snadně přístupné, takže vchodu do vlasti lehce mohlo být hájeno. Zemskou bránou vedla uzounká cesta, z obou stran příkrými stráněmi sevřená. Před nepřáteli se opevňovaly příkopy a náspy, jak je dosud ještě na mnohých místech vidět. U zemských bran byly zřízeny celnice, kde se vybíralo clo za zboží z ciziny dovážené.

Starobylých zemských cest se již neužívá. Někde je pokrývá stromoví, křoví, rákos nebo mech, někde prsť z okolních polí a strání věkovitými dešti smetená je vyplnila a zraku zakryla. Veškeré zemské stezky vybíhaly ze středu země, jímž byla matička Praha. Vedouce hlavními směry na různé strany naší vlasti do ciziny, rozbíhaly se uvntř země na stezky pobočni, vinouce se k župním hradům a k větším dědinám či městům. Jednou z nejdůležitějších obchodních cest byla stezka pasovská neboli prachatická, pro velký užitek též zlatou stezkou zvaná. Vedla z Prahy k župnímu Netolickému hradu, odtud na Prachatice, Pasov a dále do Bavor. Prachatice byly hlavním skladištěm soli a i jiného zboží, které tudy do Čech a z Čech do Bavor se vozilo. Prachatice tedy byly městem velmi bohatým. Ve Volarech soumaři nocovali, z čehož zase volarští měli nemalý zisk. Jsou sice jen asi 16 km od Prachatic vzdálené, ale soumaři potřebovali na tu cestu celého dne. Z Volar se vlekla cesta jihovýchodně přes vysoký vrch do vltavského údolí, kdy byl nepochybně most přes Vltavu postaven, odtud pak pustými pralesy k Českým Korytům, které se proto tak nazývají, že tam čeští soumaři koně v korytech napájeli. Netoličtí nepochybně Prachatickým užitek záviděli, který jim

plynul ze solného obchodu, zřídili si do Volar vedlejší cestu, ale méně schůdnější. Tato cesta nabyla teprve důležitosti ve století patnáctém. Netoličtí pilně se o to brali, aby na újmu Prachatickým z obchodu po zlaté stezce si pomohli. Příležitost se jim naskytla, když roku 1420 byly Prachatice Janem Žižkou dobyty. Následkem prachatického úpadku zřídili si netoličtí veliký sklad solní a lákali sem soumary různými sliby. Z toho vznikla dlouhodobá pře mezi městy, až král Jiří r. 1465 rozhodl, že netoličtí nemají právo provozovat solní sklad na pasovskou sůl a zároveň jim přikázal, že musejí používat cestu starou. Netoličtí naoko poslechli, pokradmu pak škodili prachatickým dále, oklikami si sůl dovážejíce až sám arcikníže Ferdinand roku r. 1548 prachatickým nařídil, aby se netolickým opřeli a žádných škod jim již netrpěli.

I jiná města jako Krumlov, Klatovy, Vimperk, Sušice pokoušela se dovážet sůl do Čech oklikami, ale prachatičtí se pilně všem bránili, kdo jejich výsady zkracoval.

Do Bavor vozilo se z Čech hlavně obilí. Prachatičtí vyváželi v dávných dobách nejen do Pasova, ale i do Rakous a do vnitřních Čech slad červený a bílý. Tolik sladu se v Prachaticích vyrábělo, že byl i cech zde zřízen ze třiceti sládků, kteří pouze sušením sladu se zabavovali. Sladovou vůni bylo prý na několik hodin cesty od Prachatic cítiti. Když pak v Pasově sami slad sušili, prachatičtí změnili průmysl vyrábějíce lihoviny, z nichž byla „Prachatická samožitná kořalka" daleko široko známá.

Husitské války, spory mezi sousedními městy, zvláště pak neblahá třicetiletá válka velice podryla obchod po zlaté stezce, jmenovitě když byly Prachatice 27. září 1620 císařským vojskem zpustošeny. Zvýšením dovozného cla ze soli, jež císař Ferdinand III. roku 1652 nařídil, obchod klesal dál a dále, a když patentem císaře Leopolda I. r. 1692 vydaným, clo na sůl bavorskou nejen velice se zvýšilo, nýbrž i dovážet sůl se zapovídalo, a když konečně r. 1706 císařský sklad solný z Prachatic do Krumlova byl přeložen a zároveň nařízeno, že bavorskou sůl do Čech přivážet nelze, a z Čech pak obilí do Pasova vyvážet se nepovoluje, zlatá stezka zanikla nadobro.

O stezce se vypravuje, pokud šla lesem – to bylo mnoho mil zdéli – že byla tesanými břevny – mostnicemi – vyložena a tak prý těsná a úzká , že soumaři na nejvýše dva koně vedle sebe mohli honit. Skrovné zbytky té slavné stezky lze dosud vidět. Blíže příbytků a nynějších cest Šumavané ukazují v širém lese bádavému cestovateli na bahnitých místech polozhnilé a zvětralé trámy, zbytky neumělých mostů, po nichž soumaři bahnitá místa přecházeli, nebo úzké, dlouhé, stromovím a křovinami zarostlé prohlubně, v nichž se kopáním nalezlo mnoho hrotů z oštěpů, zlomených šavlí a drobných podkov.

Jinou památkou cesty je „soumarský zvonek" v Prachaticích. Tímto zvonkem se zvonívalo za pradávných, zlatých dob stezky, aby soumaři po neschůdné cestě tmavými lesy se ubírající dle hlasu zvonivého poznali, kudy a kam se mají vydat, aby nezbloudili. Prý se zvonívalo celou hodinu, když ještě obchod vzkvétal, později už jen čtvrt hodinky. Roku 1878 se zvonek roztrhl, byl však roku 1879 přelit a na své místo pověšen, aby i věkům budoucím hlásal památku dob dávno minulých.

Z Hospodářské čítanky v Chrudimi 1892

Země Koruny české

Jan Kremer

Panství českého krále zažívalo ve třináctém století nejen rozvoj vnitřní, především tedy kulturní, hospodářský a vzestup v počtu, složení a zaměstnání obyvatelstva, ale také rozmach územní.

Přemysl Otakar II. díky obratné politice a vojenským úspěchům ovládal rozsáhlé území od Slezska po Jadran. Jeho syn Václav II. , ač musel zemi vymanit z vlivu svých sousedů, zavázal či podmanil si velkou část polského království a jeho nároky na korunu uherskou dalece přesahovaly pouhé dynastické touhy. K uznání a uzákonění širšího soustátí došlo až za Lucemburků.

Jak už bylo řečeno, dědictví Přemyslovců na mnoha místech překračovalo dnešní hranice České republiky. Oblastí, o kterou se čeští panovníci tradičně přetahovali s míšeňskými knížaty, byl takzvaný průlom Labe. Češi tu střídavě ovládali držbu s centrem v opevnění Donín. Roku 1294 ji rizšířil zmiňovaný Václav II. , když zakoupil důležité město Pirna s okolím. Neméně důležitým ziskem bylo v zcela západní části českého království Chebsko, v jehož centru leželo staré říšské město. Díky obratné sňatkové politice jej získal Přemysl Otakar II. , ač po vymření Přemyslovců bylo na téměř dvacet let ztraceno. Na severovýchod od Orlických hor pak leželo rozsáhlé území Kladska, které tradičně spadalo pod svrchovanost přemyslovských knížat a králů. Mezi další sporné oblasti patřilo mimo jiné Vitorazsko, které leží na jih od Jindřichova Hradce a jehož část dnes České republice patří. Specifickým vývojem prošly také Opavsko a Těšínsko. První jmenované bylo z markrabství moravského vyděleno jako úděl pro nevlastního syna Přemysla Otakara II. Mikuláše, jeho následníci jej drželi, ač rozděleně, také později. Těšínsko se jako knížectví osamostatnilo díky knížeti Měškovi I. Těšíňskému a postupem času se začalo přiklánět k českému králi. Jistě také díky tomu, že posledního Přemyslovce Václava III. si vzala Měškova dcera Viola.

Expanzi lucemburskou započal Jan, který během své vlády získal nejprve roku 1219 Budyšínsko a za propůjčení Trutnovska a Dvora Králové Jindřichu Javorskému i Zhořelecko, čímž ovládl většinu Horní Lužice (země na sever od dnešních českých hranic přibližně v okolí řek Lužické Nisy a Sprévy). Jan také navázal na přemyslovský sen ovládnout Slezsko – zemi sice roztříštěnou na mnoho menších celků, která byla ovšem díky intenzivní německé kolonizaci nadmíru důležitá. Král získával postupně jednotlivá její knížectví, až nakonec roku 1335 Trenčínským mírem dosáhl téměř kompletní svrchovanosti.

Karel IV. po svém otci kromě výše zmíněného zdědil Lucembursko, které již jako vévodství udělil roku 1354 v léno svému nevlastnímu bratru Václavovi. Ve šlépějích otce Karel postoupil, když 1346 obdržel Dolní Lužici a to díky smlouvě Jana s Jindřichem Javorským. Významným ziskem byla roku 1373 koupě Braniborského markrabství, které se nachází na sever od Lužice a Slezska. Specifickými územími,

která Lucemburkové získali, byla zahraniční léna – jednalo se jednak o oblasti se správním centrem v Plavně (dnešní Plauen v Sasku) a také o oblasti Horní Lužice s centrem v Sulzbachu (dnes Sulzbach-Rosenberg na severovýchodě Bavorska).

Karlův přínos však neskončil u prosté územní exxpanze. Jako římský a český král ustanovil nařízeními z roku 1348 celek, který je dodnes znám jako Koruna království českého. Jednalo se o pomyslnou vládu svatého Václava, nadosobní jednotu zemí, které si Lucemburkové na českém trůně přivtělili a jejichž byl český panovník představitelem, ne ovšem majitelem. Z praktického hlediska tento zákonný krok umožňoval jednodušší správu celého soustátí a upravoval vnitřní vztahy jednotlivých zemí.

Veřejně šířená nedělitelnost České koruny neměla v několika případech dlouhého trvání (Braniborsko), formálně ovšem pro některé země platila až do roku 1918.

Z časopisu Veřejná správa 10/2011 – příště Univerzita Karlova

Úryvky z kroniky Jilemnicka

Oldřich Motyčka

V dřívějších dobách tvořilo městečko Jilemnice s přilehlým velikým panstvím tvrz Jilemnickou. V polovině 15. století držel celé panství Jindřich Skalský z Valdštejna na Štěpanicích, který byl jmenován hofmistrem královny Johany. Po jeho smrti se rozdělili roku 1492 jeho synové o dědictví po otci. Hynek z Valdštejna obdržel tvrz Jilemnickou, Heník zámek Štěpanický. Samo městečko Jilemnice bylo rozděleno ve dva díly: hořejší díl dostal Hynek, kdežto dolejší kolem potoka Jilemky Heník. V podílní listině se hovoří též o tvrzi Kundratické, která však již v té době byla zpustlá a byla patrně vypálena současně s jilemnickým klášterem cisterciánských panen od Jana Žižky, táhnoucího tudy v roce 1424 od Hostinného přes Klášterskou Lhotu, Štěpanice.

Ke tvrzi Jilemnické bylo přiděleno též městečko Purklín. Leželo u Roztok za nynějším starým hřbitovem ve směru k vesnici Karlovu, kterézto místo slove až dosud Perklín nebo Purklín. Po městečku samém není tu však dnes ani stopy. Bylo pravděpodobně zničeno od Švédů za války třicetileté. Tehdy byla také Branná a i celé okolí zpustošeno. Zejména v roce 1646 bylo od vojska švédského pod generálem Bannerem osady vydrancovány a zpustošeny; tak bylo vypáleno město Jilemnice až na jediný dům, který dodnes slove „na pecníku".

V druhé polovici 17. století měl v držení panství Jilemnické Jan Vilém Harant, který byl nejstarším synem známého cestovatele na Východě, Krištofa Haranta z Polžic a Bezdružic. Jan Vilém zemřel kolem roku 1664, zastaviv po sobě dva syny Krištofa a Adolfa Viléma, jimž každému odkázal polovici panství Jilemnického. Adolf Vilém začal za Hrabačovským dvorem v Lázních, nad nynějším Koptíkovým selským statkem, kteréžto návrší bylo tehdá zváno „Bartošovou hatí", stavěti zámek, který by měl ideální polohu. Nad hrabačovským údolím by se majestátně vypínal a pohled z něho na hory by byl úchvatný. Leč Adolf Vilém během stavby zemřel, aniž by se po jeho smrti ve stavbě pokračovalo, a tak jsme byli ochuzeni o význačnou památku, jež by byla pro náš kraj velikou okrasou. Zbytky této stavby bylo možno ještě na konci 18. století na těchto místech spatřit.

Jako u mnohých českých měst, tak také u Jilemnice stávala šibenice. V místech, kde se v zimě prohánějí stovky rozzářených lyžařů po kozineckých pláních a v létě jemně pohrává větřík plnými žitnými klasy – nad kapličkou svatého Isidora, tam stávala ta hrozná, odstrašující šibenice. Ale je znám pouze jediný případ popravy, a sice roku 1722 byla zde sťata Alena Kadavá „pro neřádně nabytý plod". Šibenice tato stála ještě roku 1780, kdy obec obdržela povolení vystavěti šibenici „od kamene na čtyřech sloupech".

Na Hrubém kopci v místech, kde je nynější starý hřbitov, vystavěl kolem roku 1701 baron Jan Sviten, jemuž náležela Mříčná, husitský dřevěný kostelíček „Povýšení svatého kříže". – Druhý dřevěný kostelíček „Božího těla" stál v nynější zahradě pod odbočkou státní silnice k nádraží. Tento byl postaven vrchnostenským hejtmanem Václavem Vejrychem z Gemsenfeldu, jenž byl zajímavou osobností z oné doby a o němž se podnes udržely různé pověsti jako o černokněžníkovi, jezdícím v noci po městě v kočáře taženém spřežením vraníků sršících oheň. Vejrych měl též v Jilmu svobodný dvůr s velkými lesy, který byl později roku 1660 koupen hrabětem Ferdinandem a připojen k panství Branskému, ale přesto se podnes lesům těm říká Vejrychovsko.

Jak vidno částečně z listin v zemských deskách, tak i v horním archívu Jáchymovském, dolováno bylo v starších dobách na různých místech v okolí Jilemnice, zejména na Kozinci, kde dolovali měď páni z Valdštýna. Později byly sice báně opuštěny pro chudobu na kov , ale posud je možno spatřit zbytky šachet a hald v kozineckém lese. Také byla dříve v okolí Jilemnice dobývána železná ruda. Zejména koncem 18. století za panování Jana hraběte z Harrachů dosáhl průmysl železářský na panství Jilemnickém a Branském před tím netušeného rozvoje. Jakost železa byla výborná a odbyt, zvláště do Hradce Králové a do pevnosti Josefova, která tehdáž se právě stavěla, byl tak silný, že bylo třeba, aby se v horách stavěly nové pece a hamry a tak zároveň využitkováno bylo dříví, vyvrácené ohromnou vichřicí roku 1776. Taková tavírna železa byla též poblíž dolnoštěpanické pily, kde ještě koncem minulého století se nalézala ohromná kovová deska, na níž se železo zpracovávalo, jako poslední svědek slávy železářského průmyslu na Jilemnicku.

V městě Jilemnici byly odbývány slavné trhy nejen na obilí, nýbrž hlavně na přízi a plátno. Již v roce 1596 císařem Rudolfem II. zvláštním dekretem povolené, a sice tři výroční a týdenní každého pondělí v celém roce, kterézto byly roku 1709 za císaře Josefa přeloženy z pondělí na středu a dodnes se tak odbývají, kdežto „jarmarky" se konají nyní v pondělí.

V roce 1771 nastala následkem neúrody ozimého obilí všeobecná drahota v Čechách, a také i zde. V Jičíně, kdež se zásobovala obilím o trzích celá zdejší horská krajina, stál korec (téměř 1 hl) žita tenkrát 18 zlatých, a ač byly jiné potraviny laciné, byla nouze přece jen veliká, neboť obchod plátnem a hlavně přízí se zastavil a nepřicházelo sem žádných peněz, takže si nemohl chudý lid ničeho vypřísti, a aby se uchránil před hladem, dopouštěl se krádeží potravin: o maso padlého dobytka byly sváděny veliké rvačky, ba i na rozkvetlém jeteli se lidé jako dobytčata pásli. Z toho vznikly roku 1772 četné nakažlivé nemoci, z nichž nejvíce řádila shnilá zimnice, takže „v některém domě vše, co živo bylo, pádem leželo", jak kronika praví. Nebezpečí nákazy bylo tak veliké, že dobrodincové nemajetným jídla zvenčí jen na okna pokládali. – Lidé umírali nejen v domech, ale i na ulicích, a pomřelo jich toho roku na panství Jilemnickém na 6 000.

Roku 1788 dne 1. června byla Jilemnice postižena strašlivým požárem. Oheň vyšel v čísle 16 ve 2. hodiny odpoledne a ježto byl parný letní den a silný vítr, bylo zachváceno v krátké době mnoho domů, většinou dřevěných, rozzuřeným živlem tak, že hašení bylo nemožné a obyvatelé sotva se životem vyvázli. Vyhořelo tehdá 114 domů úplně, pak kostelní kryt a fara, škola, radnice, kaple svaté Alžběty, pivovar, špejchar a panská vinopalna; devět domů se zřítilo, zámek však tehdáž zůstal ještě uchráněn. – V roce 1803 dne 5. května vypukl v domě číslo 9 na náměstí nový požár, který ztrávil nejen tento dům, nýbrž i domy čp. 10, 11, 8, 7, 6, 5, 4, 78 a 79, (nynější Kostelní ulici), pak faru, kostelní kryt a školu. – Nejhroznější požár zastihl však Jilemnici roku 1838. Oheň vypukl dne 26. dubna o 11. hodině dopolední v domě 141 a když chytilo větší množství másla na půdě sousedního domu čp. 140, které létalo s místa na místo, rozšířil se požár po celém městě tak, že v krátké době stálo v plamenech velké množství domů, a byl to otřásající pohled na toto hrozné řádění ohnivého živlu. Vyhořelo tehdy 51 domů, radnice, kostel, zámek, pivovar a panský špejchar. Z vůkolních měst došlo záhy značné množství potravin a i peněžité příspěvky se scházely. Pak bylo město Jilemnice znovu vystavěno už z kamene, a od té doby se datuje nynější vzhled vnitřní části města.

Vyšlo roku 1940 v obrázkovém čtrnáctideníku Českého ráje a Podkrkonoší Beseda v čísle 15–16.

POHÁDKA O POHÁDCE

vypravuje
Marie Míšková-Raisová

Dávno, velmi dávno tomu, kdy Pohádka mezi lidmi žila. Byla svěží dívčina se zasněnýma očima, jako nebe modrýma. Rusalčí roucho objímalo její tělo. Chodila mezi lidmi a pohádky lahodným hlasem rozhazovala jako nebe své hvězdy, slunce paprsky, skřivan písně.

Po horách bloudila, na kámen usedla a dívala se, jak slunce zapadá, všechno usíná, měsíc vypluje, nebe hvězdami se rozhlíží a zas vše bledne, a slunce znova vyjde. Nikomu neublížila; i broučku, květině se vyhnula, aby jim ani svou lehounkou chůzí neublížila. Vcházela do vesnic, vesniček i na samoty zabloudila, jen velikým městům se trochu vyhýbala. Lidé ji znali; kam přišla, s radostí ji vítali. Leda člověk zlý, lakomý ji s tvrdým srdcem od prahu zahnal. Pohádka jíst nemusela, ale přece ji lidé chléb se solí podali, mléka a všeho, co měli, nabídli i noclehu dívčině popřáli.

Pohádka ke kolovratu sedla a předla nebo peří drát pomohla; jindy pod strom usedla, i na zápraží; místa nevybírala; maličký koutek stačil, a hned bylo dětí kolem jako krupek v pytlíčku. I staré babičky, které děti a stavení hlídaly, se přišouraly. Ba, bylo-li po práci, hospodář s hospodyní a chasou přisedli. Pohádka povídala, povídala o Smolíčkovi pacholíčkovi, u Budulínkovi, kterého liška odnesla, a kravce Barule, o ptácích zázračných, zakletých zámcích stříbrných i zlatých, o zázračném ubrousku, torbě, beránku, o hloupém Honzovi, o dracích, o skleněném vrchu, o princích zamilovaných a uvězněných, krásných princeznách. Babičky poslouchaly, šedými hlavami pokyvovaly, děti s očima široce otevřenýma, s chvějícími rty seděly, ani nedutaly. Pohádka uměla povídat krásně, tak krásně, že všichni viděli v duchu i ty krásné princezny a prince i zlé čarodějnice, jak na koštěti z komína letí, inu všechno, všecinko jako před očima měly. Pohádka nemohla vidět dítěte zaplakat; hned je vzala do náručí a řekla: „Pojď, neplač, pohádku ti povím!" Povídala, a dětské slzy osychaly jako ranní rosička, když ji sluníčko vypíjí. Tak Pohádka mezi lidmi chodila, nikomu neublížila, ba mnohé tvrdé srdce změkčila. Když jinam odešla, pohádky po ní mezi lidmi zůstaly.

Ale to vše se někomu nelíbilo. A komu: Rozumu. Odedávna byl nepřítelem Pohádčiným. Dlouhá, předlouhá léta přál Pohádce klidu. Když však bylo již na světě mnoho lidí rozumných, což dobře bylo, ale i mnoho méně rozumných, kteří však přerozumnými se stavěli, což bylo nedobře, napadlo Rozumu, že měl by svoji moc rozšířit a vše nerozumné

odstranit. Při tom hned vzpomněl na nevinnou Pohádku. „K čemu je Pohádka," řekl si „ještě by ji mohl někdo věřit!" Rozum vždycky trochu suché srdce mívá, ba až tvrdé. Nechtěl, aby lidé ani v mládí, natož ve stáří měli v srdci trochu více citu a poesie než právě tolik, kolik přísný Rozum uznává za potřebné. Řekl si krátce: „Tu Pohádku musím zavřít; kazí moje dílo. K čemu je třeba pohádek, snů není třeba, pravda stačí." Vydal se do světa Pohádku hledat, aby ji uvěznil.

Ale lidé Pohádku milovali, k srdci jim přirostla jako národní píseň; proto ji skrývali, jak dovedli, a Rozum nemohl, nemohl a nemohl ji nalézt. Ale že Rozum to byl, Chytrost mu pomáhala a vehnala kdysi Pohádku do krámku člověka špinavého, šedivého, který mnoho peněz měl, ač nikdo o nich nevěděl, dětí svých nevychovával ani pohádkami ani pravdou. Když Pohádka do krámku vběhla, zaprosila: „Skryj mne, nepřítel mne honí!" Ale kramář se opatrně zeptal: „Co dáš za nocleh?" „Pohádky," bezelstně na to Pohádka. „Pěkný plat," ušklíbl se muž a hned vyhnal Pohádku a právě Rozumu do náručí. Rozum chopil Pohádku chladně za ruku a musela s ním jít daleko a daleko do hor, kdež na vysokou horu ji přivedl, na pevný řetěz do jeskyně upoutal.

Pohádka seděla tam mnoho, mnoho let, ba desítiletí; protože člověkem nebyla, nestárla. Dívala se do kraje, modrýma očima po obloze bloudila a v hlavě honily se jen a jen pohádky. Jak toužila, aby je mohla lidem povídat! Stýskalo se jí po lidech, po dětech nejvíce. Ale kam děti nevlezou! Chodily po horách, hořec trhaly, kamínky sbíraly, a hledaly, kde mají vrtivé potůčky své pramínky a pramínečky. Na těch svých toulkách zabloudily jednou k jeskyni a Pohádku nalezly. Podivila se Pohádka dětem, vždyť sotva mraveneček k ní zabloudil. Děti se polekaly, až nožky ztrnuly; ale Pohádka se usmívala, rámě rozepjala, s dětí strach spadl, jak zralé jablíčko se stromu. A což když Pohádka povídat počala! Jak v horách trpaslíci poklady skrývají, kladívky na skály klepou, jak v zázračných nocích kapradiny kvetou, ve vichřicích a bouřích Krakonoš uprchlou nevěstu hledá, jak trpělivá sestřička zkamenělé bratry vysvobozuje, milující slepička div si nožky neubrousí, když svému kohoutkovi chce vyprosit krůpěj vody, jak ubohou Marušku zlá macecha a nevlastní sestra vyhánějí do mrazu, aby ji zhubily, jak lavička, pejsek, voleček dobrému děvčátku za posloužení pomáhá a líné děvče trestá, ach, čeho Pohádka nevěděla. Povídala, povídala, dětem se domů nechtělo. Musely domů, ale přišly zas a zas a doma povídaly, co slyšely. Ve sváteční odpoledne i velcí přišli a pohádky poslouchali, a pohádky od hor se zase šířily dál a dále do kraje, jak ty boží potůčky od hor k lidem přicházejí.

Rozum byl zatím spokojen, že upoutaná Pohádka k lidem nemůže, mezi lidmi pevně vládl, rozum jim tužil; lidé mnoho myslili, mnoho vymyslili a již od mládí jen a jen rozumné věci slyšeli a pohádek zapomínali! Věděli, že musí pracovat, dobré konat a vždy pravdu povídat. A všechno to bylo velmi dobré. Ale babičky neměly dětem čeho povídat, a děti měly srdce jako velcí lidé, rozumné a suché. A babičkám také stále něco chybělo, a nutno pravdu říci, když se děti kolem babičky v koutku shrnuly, skoro jim byla dlouhá chvíle a babičky musely mnoho a mnoho přemýšlet, aby dětem vymyslily, co by je bavilo a těšilo.

Rozum se radoval, že neslyší: „Babičko, povídejte pohádku!“ Ale co se mu nestalo. Zas tak světem chodil a pod hory přišel, a v chatách večer po tvrdé práci potmě sedali a pohádky si povídali. Rozum se velmi rozhněval. Hned se vydal na cestu, aby se podíval, jestli je Pohádka dosud upoutaná. Našel Pohádku řetězem upoutanou a dětí klubko kolem ní. Kdyby to sám Rozum nebyl, byl by se prudce rozhněval. Ale toho Rozum udělat nesměl. Chladně šel, Pohádku odpoutal a pryč odváděl. Děti nejdříve zaražené se pak rozplakaly a za Pohádku prosily. Rozum nedbal, jen chladně řekl: „Nerozumíte tomu.“ Pohádku vedl a vedl, až dětského pláče neslyšeli. A Pohádka pro slzy cesty neviděla. Rozum dovedl ji ke strmé skále, pod kterou se tmělo jezero. Řekl Pohádce: „Teď slib, že nikdy pohádek povídat nebudeš; neslíbíš-li , svrhnu tě se skály!“ Pohádka řekla: „Neslíbím – proč nepotěšit dětských srdcí; dost tvrdé pravdy je na světě, dost smutku a bídy v životě, a povím často víc pohádkou než ty svou pravdou. Z lidských srdcí houžví nenaděláš, cit vyhubíš jako ty mne; lidé budou myslit a peníze počítat. Ne, neslíbím! Lež a pohádka není jedno. Lidé mohou být bez pohádek, bez písní, bez poesie, ale budu jich litovat, že lidmi jsou a ne kameny!“ Rozum ani dále neposlouchal, vše se mu zdálo být málo rozumné. Chladnou rukou svrhl Pohádku do hlubiny, až se pod ní jezerní hladina zavřela. Oddechl si a vrátil se mezi lidi.

Na jezeře z hlubiny stříbrná pěna, běloučká pěnička vyvřela, lístečky bílé z ní vyrostly, a krásný leknín na jezeře rozkvetl, ač jezero bylo vysoko v horách. A kolem jezera chudobky kvetly bílé se žlutým sluníčkem uprostřed! Co platno bylo, Pohádky na světě nebylo, ale pohádky nevymřely. Jak potoky roztékaly se od hor dál a dále – v horách jich lidé plné hlavy měly – tam jich nezapomínali. Marně si Rozum hlavu lámal, jak je to možné. Nepřišel na to, že lidé měli je v srdcích jako národní písně, a že teprve až všechna lidská srdce zmoudří a ztvrdnou, pohádky v nich usnou.

Pod horským štítem na tmavém jezeře, v které Rozum pohádku svrhl, stále kvetou bílé lekníny. Každý květ má dlouhý stonek; těžko se trhají. Kolem jezera bělá se to chudobkami; je jich tam plno, plničko. Chudobky se těžko vyplení. Děti z chaloupek chodívají k jezeru a pohádky si povídají, s květy pohrávají.

Dávno, dávničko Pohádka mezi lidmi nechodí, ale pohádky po ní zůstaly a povídají se; ba jsou i takoví lidé, že je zapisují a nové vymýšlejí, tisknou je do knížek, ať se Rozum zlobí, jak chce. A vymýšlejí je, když jim z pravdy bývá nejsmutněji.

Z časopisu Malý Čtenář z roku 1921, ročník XI, str.: 218, 219, 220.

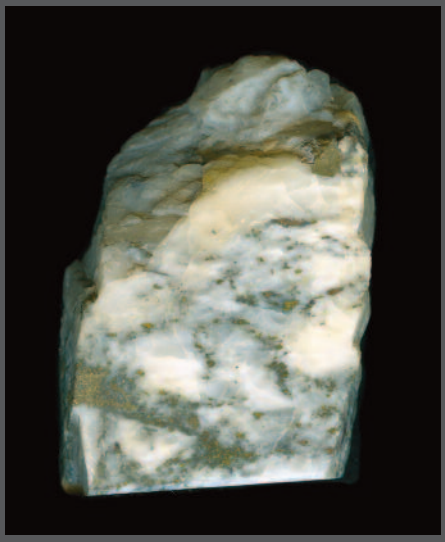
Autorka pohádky je dcera spisovatele Karla Václava Raise.

Co všechno lze ve zpracovaných kamenech nalézt

SBĚRATELSKOU A KAMENÁŘSKOU PRACÍ JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

KALCIT SE SMOLENCEM

METAMORFOVANÝ (PŘETAVENÝ)

naleziště: CZ Lomnice nad Popelkou, Košov
tvrdost: 5–6, 5 (Mohse)
barva: tmavě šedozelený kalcit, neprůhledný, matný, žlutý kov je částka pyritu
velikost: 60 × 40 mm
použití: sběratelství
zpracování: řezání, broušení, leštění, JF
užití: je to užitečný kámen, neboť pomáhá přijmout i méně pozitivní stránky života a brání lidem malomyslnosti nebo lhostejnosti ve chvílích, kdy musíte čelit negativním situacím nebo pocitům

AMETYST

naleziště: CZ Třebíč
tvrdost: 6–6, 5 (Mohse)
barva: nafialovělý, neprůhledný, matný, s okem
velikost: 65 × 44 mm
použití: šperkařství, sběratelství
zpracování: řezání, broušení, leštění, JF
užití: ametyst je mimořádně mocný kámen s obrovskou ochrannou silou, obdařený vysoce spirituálními vibracemi; brání nositele před psychickými útoky, neboť jejich energii přeměňují v lásku

Koronavir

Jen tak pár řádek o velkém zlu. Ze 13. na 14. prosince 2021 jsem měl strašnou noc. Vůbec jsem nevěděl, co se se mnou děje a tak jsem s těžkostí dočkal rána. Ráno mě všechno bolelo a já měl starost jen s tím nejnutnějším. Po krátkém vyšetření mi bylo sděleno, že já a celá rodina jsme pozitivní. Po předepsání léků to znamenalo dalších 14 dní karantény. Další noci jsem prožíval v zajetí fantastických snů o umělých hmotách a PET láhvích, které mě obklopovaly. Dneska mě karanténa pomalu končí a dostávám se do normálu. Posledních 14 dní bych už nechtěl prožít. Že jsem nemoc přemohl, přikládám možná i pomocí kamenů, s kterými pracuji a sbírám.

Jak bojovat proti nemoci: pravidelná lehká strava, hodně zeleniny a ovoce, žádný alkohol a námaha.

Přikládám kámen nevyleštěný, který mi připomíná zákeřnou nemoc.

OXID KŘEMIČITÝ

nalezitě: CZ, Zruč nad Sázavou

barva: matný, khaki a žlutě promísený s odpudivými hnědočervenými kavernami, neprůhledný. Připomíná vzor látky vojenských maskáčů. Na povrchu hrbolatého kamene jsou třpytivě svítící šupinky slídy.

použití: šperkařství

zpracování: řezání, broušení, JF

